

Załącznik nr 2 do Przedmiotowego Systemu Oceniania w klasach I-III OSSP

WYMAGANIA EDUKACYJNE Ogólnokształcąca Szkoła Sztuk Pięknych w Zakopanem

JĘZYK POLSKI W KLASIE II OSSP

Wymagania programowe zostały podzielone na podstawowe (odpowiadające wymaganiom koniecznym i podstawowym) oraz ponadpodstawowe (odpowiadające wymaganiom rozszerzającym i dopełniającym).

Zgodnie z powyższymi kryteriami:

- **wymagania podstawowe** obejmują wiadomości i umiejętności łatwe lub bardzo łatwe, bezpośrednio przydatne w życiu (w mniejszym stopniu – naukowe), niezbędne do kontynuowania edukacji;
- **wymagania ponadpodstawowe** to wiadomości i umiejętności trudne i bardzo trudne do opanowania, złożone; teoretyczne, związane z materią danej dyscypliny naukowej, poszerzające wiedzę o przedmiocie, w pewnym stopniu hipotetyczne, wyspecjalizowane i twórcze; przydatne, ale nie niezbędne w dalszej nauce.

*

W przełożeniu na stopnie szkolne wymagania podstawowe odpowiadają ocenom: *dopuszczający* i *dostateczny*, przy czym uczeń otrzymuje:

- **dopuszczający** za niepełne spełnienie wymagań podstawowych (np. w niektórych sprawdzianach – obniżone o 20% punktów w stosunku do progu zaliczenia na stopień *dostateczny*);
- **dostateczny** przy pełnym spełnieniu wymagań podstawowych.

Wymagania ponadpodstawowe odpowiadają ocenom *dobry* i *bardzo dobry*, przy czym uczeń otrzymuje:

- **dobry** za niepełne spełnienie wymagań ponadpodstawowych (lub spełnienie ich na nieco obniżonym poziomie);
- **bardzo dobry** przy pełnym spełnieniu wymagań ponadpodstawowych.

Stopień **niedostateczny** dostaje uczeń, który nie spełnia wymagań podstawowych w stopniu stanowiącym minimalny próg zaliczenia.

Stopień **celujący** otrzymuje uczeń spełniający wymagania podstawowe i ponadpodstawowe, a także mający wyższe, ponadprogramowe umiejętności lub wiadomości.

Wymagania mają charakter hierarchiczny i kumulatywny. Spełnienie wymagań ponadpodstawowych zakłada uprzednie spełnienie wymagań podstawowych. Uczeń kwalifikujący się do oceny *dobry* lub *bardzo dobry* musi spełniać całkowicie wymagania podstawowe, a także ponadpodstawowe w stopniu pełnym (*bardzo dobry*) lub niepełnym (*dobry*). Podobnie uczeń otrzymujący ocenę *celujący* – spełniać musi całkowicie wymagania podstawowe i ponadpodstawowe oraz poza nie wykraczać.

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II GIMNAZJUM

Słuchanie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- podejmuje próby aktywnego uczestniczenia w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną,
- posługuje się informacjami zaczerpniętymi z wysłuchanego tekstu, m.in. z wywiadu,
- dostrzega językowe i pozajęzykowe środki perswazyjne,
- słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- jako aktywny uczestnik różnych sytuacji komunikacyjnych uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- odróżnia informację od komentarza i oceny,
- wyciąga wnioski i formułuje uogólnienia na podstawie wysłuchanego tekstu, np. wywiadu,
- dostrzega w wysłuchanym tekście etyczny wymiar językowych i pozajęzykowych środków perswazyjnych.

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury

Na poziomie podstawowym uczeń:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego,
- podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego tekstu,
- zadaje pytania dotyczące przeczytanego tekstu,
- określa temat przeczytanego utworu,
- wyszukuje cytaty na zadany temat w dłuższej lekturze,
- zna termin *satyra* oraz wymienia cechy utworu satyrycznego,
- wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- nazywa podstawowe środki artystycznego wyrazu w wypowiedzi literackiej,
- rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- zna terminy *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- rozpoznaje układy rymów,
- zauważa w tekście szyk przestawny,
- rozpoznaje porównanie homeryckie,
- dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- zna cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,
- identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej,
- zna różnicę między charakterystyką bezpośrednią i pośrednią,
- zna elementy budowy noweli,
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- nazywa motywy działania bohaterów,
- korzysta ze słowników, a w szczególności ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
- zna cechy charakterystyczne wywiadu,
- zna cechy sentencji, maksymy,
- rozumie sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
- rozpoznaje w tekście informację, komentarz, opinię,
- dostrzega związek między tytułem a treścią artykułu prasowego,
- wskazuje językowe i pozajęzykowe środki perswazyj w reklamie telewizyjnej i ulotce,
- wskazuje grę słowną w reklamie,
- zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
- podejmuje próby wyjaśnienia elementów symbolicznych dzieła malarskiego,

- korzysta z internetu i encyklopedii multimedialnej,
- dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartość poznawczą, kulturalną, etyczną,
- dostrzega cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- interpretuje głosowo czytany tekst,
- precyzyjnie i trafnie określa temat utworu,
- posługuje się wyszukаныmi cytataми na zadany temat w dłuższej lekturze,
- posługuje się terminem *satyra*, dostrzega cechy satyry w różnych tekstach,
- wykorzystuje różne źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. o miejscowych zabytkach architektonicznych, obyczajach oraz typowych elementach krajobrazu,
- określa funkcję środków artystycznych i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- posługuje się terminami *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- rozumie funkcje szyku przestawnego w tekście,
- omawia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- omawia zależność treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania i przypowieści,
- odróżnia cechy dziennika od pamiętnika,
- rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej,
- odróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
- uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- omawia budowę noweli ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty,
- omawia budowę dramatu,
- uzasadnia działania bohatera literackiego,
- wykorzystuje informacje ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
- wskazuje cechy charakterystyczne wywiadu,
- wskazuje cechy charakterystyczne sentencji i maksymy,
- odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i stosuje je w swoich wypowiedziach,
- sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- odróżnia informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w tekście prasowym,
- wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie,
- analizuje i wyjaśnia funkcję gry językowej w reklamie,
- odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
- omawia funkcję ilustracji i interpretuje dzieło malarskie,
- omawia cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku.

Mówienie

Na poziomie podstawowym uczeń:

- buduje wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem kompozycyjnym i językowym,
- próbuje dostosować modulację głosu do celu i treści wypowiedzi,
- dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
- podejmuje próby wygłoszenia przemówienia,
- uczestniczy w dyskusji,
- tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, sytuacji,
- streszcza tekst publicystyczny,
- podejmuje próbę samodzielnej charakterystyki oraz autocharakterystyki,
- przygotowuje pytania i możliwe odpowiedzi do wywiadu z postacią fikcyjną,
- wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
- wygłasza fragment prozy z pamięci, próbuje go interpretować głosowo,
- uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji i komentuje wypowiedzi kolegów.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego),
- porządkuje argumenty według ich ważności,
- wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu, posługuje się figurami retorycznymi,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, wyrażając swój stosunek do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców,
- tworzy opis o różnej funkcji (opis użytkowy, artystyczny, reklamowy),
- posługuje się informacją i odróżnia ją od komentarza,
- streszcza tekst publicystyczny według wcześniej przygotowanego planu,
- charakteryzuje postać rzeczywistą i fikcyjną,
- redaguje autocharakterystykę,
- przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną (uczeń w roli),
- mówi o swoich uczuciach w sytuacjach konfliktowych i symulowanych,
- posługuje się cytatem w dyskusji, charakterystyce, opowiadaniu,
- reaguje na brutalność słowną i manipulację, dba o kulturę słowa,
- interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację i wypowiedzi kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej.

Pisanie*Na poziomie podstawowym uczeń:*

- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem, z zachowaniem logicznej kompozycji,
- stosuje akapity,
- stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi,
- dostosowuje wypowiedź do intencji nadawcy (reklama, informacja, komentarz),
- uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu powstania utworu,
- w opisie dzieła plastycznego podejmuje próbę wyjaśnienia symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- opisuje przeżycia wewnętrzne bohatera, charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą,
- w rozprawce na temat związany z lekturą przedstawia logiczne argumenty,
- próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny, felieton, recenzję na podstawie lektury lub sytuacji życiowej,
- redaguje kartkę z dziennika i pamiętnika,
- wypowiada się pisemnie na temat książki, filmu, przedstawienia teatralnego,
- sporządza opis bibliograficzny książki,
- relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych,
- streszcza tekst literacki,
- redaguje dedykację i regulamin.

Na poziomie ponadpodstawowym uczeń:

- buduje logiczną, spójną i zgodną z tematem wypowiedź, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- stosując odpowiednie słownictwo, układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji i komentarza,
- w opisie dzieła sztuki posługuje się wiedzą dotyczącą czasu jego powstania,
- opisując dzieło plastyczne, odkrywa symboliczny sens barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- w opowiadaniu twórczym wprowadza elementy świata przedstawionego tworzące realia epoki, w której się toczy akcja,
- w opowiadaniu świadomie stosuje opis przeżyć wewnętrznych bohatera oraz charakterystykę postaci dla wyjaśnienia motywów jej postępowania,
- redaguje rozprawkę na tematy związane z lekturą, samodzielnie formułuje tezę lub hipotezę, przedstawia logiczną argumentację, ilustruje argumenty odpowiednimi przykładami i cytatami,
- redaguje autocharakterystykę, list oficjalny, felieton, recenzję na podstawie lektury i sytuacji życiowej,

- w wypowiedzi typu kartka z dziennika lub pamiętnika stosuje opis przeżyć wewnętrznych,
- recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, uwzględniając środki wyrazu typowe dla danego tekstu kultury,
- redaguje sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, z zastosowaniem typowych dla tego rodzaju relacji środków językowych,
- świadomie stosuje środki językowe zapewniające skrótowość streszczenia,
- redaguje przemówienie na tematy związane z doświadczeniem życiowym i lekturą, świadomie stosując wybrane figury retoryczne i cytaty,
- przekształca tekst epicki na dramat.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II OSSP

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Słuchanie:

- uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- rozpoznaje komunikat będący informacją, komentarzem czy oceną,
- wybiera potrzebne informacje z tekstu,
- identyfikuje językowe i pozajęzykowe środki wyrazu,
- słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich;

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, rozpoznaje sens przenośny utworu,
- płynnie czyta różne teksty, uwzględniając zasady interpunkcji, prawidłowego akcentowania i intonacji,
- zadaje pytania dotyczące przeczytanego utworu,
- wybiera z tekstu najważniejsze informacje,
- wymienia podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim,
- zna elementy konstrukcji świata przedstawionego w utworze,
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- zna terminy *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- zna pojęcie *legenda*, *podanie*, *przypowieść*, *dziennik*, *pamiętnik*, *nowela*,
- rozróżnia charakterystykę pośrednią i bezpośrednią,
- wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- odwołując się do własnego doświadczenia, podaje możliwe motywy postępowania bohatera,
- z pomocą nauczyciela korzysta ze słowników,
- dostrzega związek między tytułem a treścią utworu, np. artykułu prasowego,
- zna językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce,
- dostrzega różnice między filmem dokumentalnym a fabularnym,
- świadomie wybiera programy telewizyjne, gry komputerowe;

Mówienie:

- buduje wypowiedź zgodną z tematem,
- dostrzega zależność między modulacją głosu a sensem wypowiedzi,
- z pomocą nauczyciela formułuje argumenty odpowiednie do tezy,
- wypowiada swoje zdanie w dyskusji,
- opisuje postaci, przedmioty, krajobraz, podejmuje próbę opisu sytuacji,
- streszcza tekst publicystyczny,
- gromadzi słownictwo oceniające postać,
- zadaje własne pytania w wywiadzie,
- mówi o swoich uczuciach,
- wygłasza z pamięci fragment tekstu poetyckiego lub prozatorskiego;

Pisanie:

- tworzy plan wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem,
- zna podstawowe zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej,
- w opisie dzieła sztuki uwzględnia treści symboliczne,
- pisze opowiadanie twórcze,
- podejmuje próbę charakteryzowania postaci literackiej, mówi o przeżyciach bohatera,
- z pomocą nauczyciela redaguje wypowiedź, w której formułuje logiczne argumenty,
- opisuje swój wygląd, zainteresowania, postępowanie, omawia swoje przeżycia,
- redaguje kartkę z dziennika, pamiętnika,
- wypowiada się na temat książki, filmu, przedstawienia,
- streszcza tekst literacki;

Nauka o języku:

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna podstawowe zasady poprawnej wymowy, mechanizmy powstawania upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń wyrazowych),
 - słowotwórstwa i słownictwa (zna rodzaje formantów; rozpoznaje podstawę słowotwórczą w wyrazach złożonych; dobiera pary antonimów; wzbogaca wypowiedź, stosując związki frazeologiczne; rozumie pojęcia *treść* i *zakres* wyrazu; zna różnicę między wyrazem abstrakcyjnym a konkretnym),
 - fleksji (zna pojęcie *temat* i *końcówka*; wskazuje bezokoliczniki oraz formy zakończone na *-no*, *-to*; wie, jak się tworzy imiesłów),
 - składni (rozpoznaje wypowiedzenie zawierające podmiot i zdanie bezpodmiotowe; wskazuje zdanie pojedyncze i złożone, równoważniki zdań, zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, mowę zależną i niezależną),
 - rozpoznaje w tekście wyrazy zapożyczone i neologizmy.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

Słuchanie:

- jako uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów oraz podejmuje próby aktywnego w niej uczestnictwa,
- dostrzega różnice między informacją, komentarzem i oceną
- posługuje się informacjami z wysłuchanego tekstu, m.in. z wywiadu,
- dostrzega funkcję językowych i pozajęzykowych środków wyrazu w danej sytuacji komunikacyjnej,
- słucha wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu;

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego,
- próbuje interpretować głosowo czytany tekst,
- określa temat przeczytanego utworu,
- wyszukuje cytaty na zadany temat w dłuższej lekturze,
- identyfikuje utwory o cechach satyry,
- wskazuje i nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim,
- rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- wyróżnia wśród tekstów poetyckich wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy i wolny,
- rozpoznaje układy rymów,
- wymienia cechy trenu, legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,
- zauważa w tekście szyk przestawny,
- wskazuje porównania homeryckie,
- dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej,
- odróżnia bezpośrednią i pośrednią charakterystykę postaci w tekście,
- zna budowę noweli,

- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- nazywa motywy postępowania bohatera,
- korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego,
- zna cechy charakterystyczne dla wywiadu,
- zna sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
- rozpoznaje w tekście informację, komentarz i opinię,
- rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i ulotce,
- wskazuje grę słowną w reklamie i próbuje wyjaśnić jej mechanizm,
- zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
- próbuje wyjaśnić elementy symboliczne dzieła malarskiego,
- korzysta z internetu i encyklopedii multimedialnej,
- dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartości poznawcze, kulturalne, etyczne,
- dostrzega cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku;

Mówienie:

- buduje wypowiedź zgodną z tematem, starając się zachować poprawność kompozycyjną i językową,
- podejmuje próby dostosowania modulacji głosu do treści i celu wypowiedzi,
- dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
- podejmuje próby wygłoszenia przemówienia,
- uczestniczy w dyskusji, zajmując własne stanowisko i reagując na argumenty dyskutantów,
- tworzy tekst zawierający opis postaci, przedmiotu, krajobrazu i sytuacji,
- podejmuje próbę charakterystyki postaci i autocharakterystyki,
- przygotowuje się do wywiadu (stawia pytania i formułuje możliwe odpowiedzi),
- wyraża swoje uczucia, posługując się odpowiednim słownictwem,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
- w wygłaszanym z pamięci tekście podkreśla głosowo najważniejsze treści utworu,
- uczestniczy we wspólnym omówieniu recytacji lub wypowiedzi kolegów;

Pisanie:

- samodzielnie tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem, ze szczególnym uwzględnieniem zasad logicznej kompozycji,
- stosuje akapity,
- stara się stosować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej,
- tworzy tekst reklamowy, informacyjny lub o charakterze instrukcji,
- uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu jego powstania,
- podejmuje próbę wyjaśnienia w opisie dzieła plastycznego symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, opisując jej przeżycia wewnętrzne,
- przedstawia logiczne argumenty w rozprawce na temat lektury,
- próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny na podstawie lektury lub sytuacji życiowej,
- pisze wypowiedź na temat książki, filmu, przedstawienia,
- sporządza opis bibliograficzny książki,
- relacjonuje wydarzenia, np. z zawodów sportowych,
- redaguje dedykację, regulamin;

Nauka o języku:

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (jako użytkownik języka odwołuje się do elementarnej wiedzy z zakresu fonetyki oraz zasad poprawnej wymowy),
 - słowotwórstwa i słownictwa (zna funkcję formantów słowotwórczych i rozpoznaje w tekście funkcję wyrazów zdrobniałych, zgrubiałych oraz nacechowanych emocjonalnie; używa w tekście własnym antonimów i poznanych związków frazeologicznych; definiuje pojęcia *treść* i *zakres* wyrazu; odróżnia wyrazy abstrakcyjne od konkretnych),

- fleksji (oddziela temat od końcówki w wyrazach odmiennej; wskazuje w tekście nieosobowe formy czasownika; rozpoznaje i tworzy imiesłowy),
- składni (rozpoznaje w zdaniach podmiot w dopełniaczu; przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot na wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; rozpoznaje zdanie złożone podrzędnie podmiotowe i orzecznikowe; klasyfikuje zdania pojedyncze i złożone oraz równoważniki zdań; zna funkcję składniową różnych części mowy),
- dostrzega przydatność wyrazów zapożyczonych oraz neologizmów w tekście.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

Słuchanie:

- jako aktywny uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- porównuje komunikaty ze względu na cel wypowiedzi, odróżnia informację od komentarza i oceny,
- analizuje treści wysłuchanego wywiadu,
- dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji;

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- odczytuje teksty na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- interpretuje głosowo czytany tekst,
- samodzielnie określa temat utworu,
- posługuje się wyszukаныmi cytataми na zadany temat w dłuższej lekturze,
- dostrzega cechy satyry w różnych tekstach,
- wykorzystuje różne źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. na temat miejscowych zabytków architektonicznych, obyczajów i typowych elementów krajobrazu,
- nazywa środki artystyczne i analizuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- wyróżnia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- posługuje się terminami *wiersz stroficzny* i *ciągły*, *wiersz bezrymowy* i *wiersz wolny*,
- wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika i pamiętnika,
- rozumie funkcję szyku przestawnego w tekście,
- wyjaśnia budowę porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- wskazuje na związek treści dzieła i okoliczności jego powstania z biografią autora,
- rozróżnia cechy literatury faktu, powieści autobiograficznej i historycznej,
- rozróżnia w tekście charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
- uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- omawia budowę noweli (ze szczególnym uwzględnieniem punktu kulminacyjnego i puenty) oraz dramatu,
- uzasadnia działania bohatera literackiego,
- wykorzystuje informacje zawarte w słowniku poprawnej polszczyzny i słowniku frazeologicznym,
- wskazuje cechy charakterystyczne dla wywiadu,
- odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i wykorzystuje je w swoich wypowiedziach,
- sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- oddziela informację od komentarza i oceny, wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w artykule prasowym,
- wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji oraz rozumie funkcję gry językowej w reklamie,
- odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
- omawia funkcję ilustracji, podejmuje próbę interpretacji dzieła malarskiego,
- omawia cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku;

Mówienie:

- podejmuje próby oddania sensu wypowiedzi przez odpowiednią modulację głosu,
- porządkuje argumenty według ich ważności,
- wygłasza przemówienie według stworzonego wcześniej planu,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji,
- tworzy opis spełniający funkcję użytkową, artystyczną i reklamową,
- odróżnia informację od komentarza,
- streszcza tekst publicystyczny według przygotowanego wcześniej planu,
- charakteryzuje postać rzeczywistą i fikcyjną,
- układa autocharakterystykę,

- przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną,
- mówi o swoich uczuciach w sytuacji konfliktowej i symulowanej,
- reaguje na brutalność słowną i manipulację językową;

Pisanie:

- tworzy logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- układa tekst reklamy, wypowiedź o charakterze informacji, komentarza,
- w opisie dzieła sztuki posługuje się informacją o czasie jego powstania,
- opisuje dzieło plastyczne ze szczególnym uwzględnieniem symbolicznego sensu barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- redagując opowiadanie twórcze, stara się odwołać do realiów epoki, w której się rozgrywa akcja utworu,
- charakteryzuje postać literacką, stosuje opis jej przeżyć wewnętrznych i wyjaśnia motyw postępowania bohatera,
- stosując odpowiednie słownictwo, redaguje rozprawkę na tematy związane z lekturą, autocharakterystykę, list oficjalny, kartkę z pamiętnika (dziennika), sprawozdanie, np. z zawodów sportowych, streszczenie,
- omawia pisemnie książkę, film, przedstawienie;

Nauka o języku:

- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (jako użytkownik języka wykorzystuje wiedzę z zakresu fonetyki; stara się stosować zasady poprawnej wymowy),
 - słowotwórstwa i słownictwa (określa funkcje formantów słowotwórczych; stara się poprawnie zapisywać przedrostki *wez-*, *wz-*, *wes-*, *ws-*, *z-*, *s-*, *ś-* i przyrostki *-ctwo*, *-dztwo*, *-stwo*, *-dzki*, *-cki*; omawia budowę wyrazów złożonych; posługuje się w tekście własnym zdrobnieniami, zgrubieniami, wyrazami nacechowanymi emocjonalnie, antonimami, związkami frazeologicznymi; omawia zależność między treścią a zakresem wyrazów; wzbogaca wypowiedzi o wyrazy abstrakcyjne i konkretne),
 - fleksji (wskazuje oboczności i tematy oboczne; zauważa różnice między fleksyjnymi i słowotwórczymi częściami budowy wyrazów; rozpoznaje funkcję składniową różnych części mowy),
 - składni (buduje zdania z podmiotem w dopełniaczu; przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot na wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; buduje zdania złożone podrzędnie podmiotowe i bezpodmiotowe; przekształca wypowiedzenia – zdanie pojedyncze na równoważnik, pojedyncze na złożone, mowę zależną na niezależną),
 - wyjaśnia znaczenie często używanych zapożyczeń; omawia okoliczności zapożyczania wyrazów z innych języków oraz tworzenia neologizmów.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

Słuchanie:

- uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej, uważnie słucha wypowiedzi jej uczestników, rozpoznaje intencję nadawcy i funkcję komunikatu,
- klasyfikuje komunikaty (informacja, komentarz, ocena) ze względu na cel wypowiedzi i odpowiednio wykorzystuje ich treści,
- wyciąga wnioski i uogólnia na podstawie informacji pozyskanych z wysłuchanego wywiadu,
- dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji oraz ocenia ich wymiar etyczny;

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- analizuje sens dosłowny, przenośny i symboliczny utworu,
- interpretuje głosowo treści dosłowne i przenośne tekstu, stosując odpowiednią intonację zdaniową i poprawną artykulację,
- posługuje się terminem *satyra*, *legenda*, *podanie*, *przypowieść*, *dziennik*, *pamiętnik* i określa ich cechy gatunkowe w utworze,
- poszukuje i porządkuje informacje na podstawie różnych źródeł tekstowych,
- określa funkcje środków artystycznych i interpretuje wyodrębnione obrazy poetyckie,
- analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,

- definiuje terminy *wiersz stroficzny, ciągły, bezrymowy, wolny*,
- dokonuje analizy składniowej tekstu poetyckiego, w której dostrzega m.in. funkcje szyku przestawnego,
- wyjaśnia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- analizując sens utworu, wykorzystuje zależność treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią autora,
- analizuje utwory należące do literatury faktu, rozpoznaje cechy powieści autobiograficznej i historycznej,
- opisując bohatera literackiego, wykorzystuje informacje zawarte we fragmentach stanowiących charakterystykę bezpośrednią oraz spostrzeżenia i uogólnienia wynikające z analizy fragmentów stanowiących charakterystykę pośrednią,
- motywuje postępowanie bohatera literackiego oraz postaci rzeczywistej,
- analizuje budowę noweli, dramatu,
- korzystając ze słowników (w szczególności ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika frazeologicznego), wzbogaca swoje słownictwo oraz wykazuje dbałość o poprawność językową swoich wypowiedzi,
- wyjaśnia uniwersalną wartość prawd filozoficznych, ilustrując je odpowiednimi przykładami,
- analizuje funkcję językową i pozajęzykową środków perswazji oraz gry językowej w reklamie,
- interpretuje symboliczne znaczenia ilustracji i dzieła malarskiego,
- analizuje cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku;

Mówienie:

- posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego),
- tworzy logiczną argumentację do tezy,
- wygłaszając przemówienie, stosuje odpowiednie figury retoryczne,
- jako aktywny uczestnik dyskusji wyraża swój stosunek do przedstawianych treści, nawiązuje do wypowiedzi przedmówców, przedstawia wnioski,
- posługuje się obiektywną informacją, komentuje i ocenia,
- charakteryzując postać rzeczywistą lub fikcyjną (układając autocharakterystykę), stosuje bogate słownictwo oceniające, stara się przedstawić bohatera w jak najpełniejszy sposób, np. przez wyjaśnienie motywów postępowania, opis jego przeżyć itp.,
- w przeprowadzonym wywiadzie stawia pytania ewokujące obszerne, bogate w informacje odpowiedzi,
- opisuje i wyjaśnia swoje uczucia w różnych sytuacjach, zwłaszcza konfliktowych,
- interpretuje głosowo tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację i wypowiedzi kolegów z uwzględnieniem zawartości merytorycznej, poprawności językowej i artykulacyjnej;

Pisanie:

- buduje logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, ze szczególną dbałością o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną,
- opisując dzieło sztuki, analizuje i interpretuje jego treści symboliczne oraz uwzględnia czas powstania,
- w redagowanym opowiadaniu twórczym dba o realia epoki, w której się toczy akcja, dzięki świadomemu wprowadzeniu odpowiednich elementów świata przedstawionego,
- wykorzystuje opis przeżyć wewnętrznych w charakterystyce postaci literackiej w celu wyjaśnienia jej postaw, podejmowanych decyzji, zachowań,
- recenzuje książkę, film, przedstawienie teatralne, posługując się słownictwem charakterystycznym dla danej dziedziny kultury,
- redaguje przemówienie na tematy związane z lekturą i dotyczące sytuacji życiowych, świadomie stosując wybrane figury retoryczne;

Nauka o języku:

- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (świadomie wykorzystuje wiedzę z fonetyki; dba o poprawną wymowę; unika błędnych uproszczeń wyrazowych oraz hiperpoprawności),
 - słowotwórstwa i słownictwa (klasyfikuje formanty słowotwórcze według ich funkcji; celowo wzbogaca swoje wypowiedzi o wyrazy zdrobniałe, zgrubiałe i wyrazy nacechowane emocjonalnie oraz antonimy; poprawnie zapisuje przedrostki i przyrostki oraz używa łącznika w wyrazach złożonych; analizuje zależności między treścią a zakresem wyrazów),

- fleksji (analizuje budowę fleksyjną i słowotwórczą wyrazu; buduje poprawne wypowiedzi, odwołując się do wiedzy z zakresu funkcji składniowych różnych części mowy),
- składni (tworzy teksty różnorodne pod względem składniowym; dzięki przekształceniom składniowym wypowiedzeń unika powtórzeń i błędów stylistycznych),
- jako świadomy użytkownik języka wzbogaca słownictwo o niezbędne zapożyczenia i neologizmy; wyjaśnia okoliczności zapożyczania wyrazów i mechanizmy tworzenia neologizmów; ocenia ich przydatność w języku.

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto przejawia umiejętności pozaprogramowe w zakresie przykładowo podanych zagadnień:

Słuchanie:

- samodzielnie analizuje i interpretuje słuchany tekst pod względem celu wypowiedzi, środków perswazji oraz zabiegów artystycznych,
- sporządza notatki, uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej jako odbiorca wypowiedzi; wykorzystuje je w nowych sytuacjach komunikacyjnych;

Czytanie tekstów pisanych i odbiór innych tekstów kultury:

- czyta, samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty literackie oraz inne teksty kultury, uwzględniając ich znaczenie metaforyczne i symboliczne, konteksty interpretacyjne oraz intencję nadawcy wypowiedzi,
- posługuje się różnymi źródłami informacji, a zwłaszcza treściami przekazu medialnego;

Mówienie:

- świadomie uczestniczy w różnych sytuacjach komunikacyjnych jako dyskutant, prowadzący dyskusję, przeprowadzający wywiad, wygłaszający przemówienie lub referat; przedstawia rzeczowe argumenty i wnioski,
- wykazuje się oryginalnością interpretacji głosowej tekstu prozatorskiego lub poetyckiego wygłaszanego z pamięci,
- krytycznie i rzeczowo oceniając wypowiedzi własne i innych, przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa;

Pisanie:

- sprawnie redaguje teksty z zachowaniem cech gatunkowych różnych typów wypowiedzi, dbając o poprawność zapisu, bezbłądność językową i stylistyczną,
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej;

Nauka o języku:

- świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem i wykraczających poza program nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym,
- samodzielnie poszerza wiedzę językową, korzystając z różnych źródeł informacji.